EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2014.9.15.
COM(2014) 562 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve (2012) végrehajtásáról, eredményeiről és általános értékeléséről

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve (2012) végrehajtásáról, eredményeiről és általános értékeléséről

1. BEVEZETÉS

A várható élettartam növekedése és az alacsony születésszám együttesen Európa népességének jelentős elöregedését okozza. Gyakran figyelmen kívül hagyják, hogy az időskor elsősorban jelentős teljesítmény, különösen azért, mert a halálozás csökkentésében elért sikereket, valamint a tettre kész és egészséges idősek növekvő számában rejlő lehetőségeket tükrözi. Gyakran inkább az erősen fejlett európai jóléti rendszerek gazdaságának dinamizmusát és fenntarthatóságát fenyegető folyamatként érzékelik.

Ezzel összefüggésben a Bizottság 2010 szeptemberében arra tett javaslatot[1], hogy a 2012-es évet nyilvánítsák a tevékeny időskor európai évének. A Bizottság kiemelte, hogy a nemzedékek közötti szolidaritás fenntartása különösen annak biztosításától függ, hogy a népességrobbanás idején született korcsoportok tovább maradjanak a munkaerőpiacon, valamint a lehető legtovább megőrizzék egészségüket, aktivitásukat és önállóságukat. A Tanács és az Európai Parlament 2011 szeptemberében[2] fogadta el az ezen európai évről szóló határozatot, a megnevezéshez hozzáfűzve a „nemzedékek közötti szolidaritást" is.

A tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évét (a továbbiakban: a 2012-es európai év vagy az európai év) létrehozó határozatnak megfelelően ez a jelentés az európai év végrehajtását, eredményeit és az év során elért általános teljesítményeket tekinti át külső értékelés következtetései alapján[3].

2. HÁTTÉR

2.1. Az év előkészítése

A tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évére vonatkozó első felhívások a szlovén elnökség idején, 2008 első félévében történtek. 2009 júniusában a Bizottság nyilvános konzultációt kezdeményezett azzal a céllal, hogy a legfontosabb érdekelt felektől és szakértőktől ötleteket és javaslatokat gyűjtsön arra vonatkozóan, hogy a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve hogyan gyakorolhatná a lehető legnagyobb hatást.

A Tanács 2009 novemberében jelezte a kezdeményezés iránti érdeklődését, amikor felkérte a Bizottságot, hogy a tevékeny időskor előmozdítására dolgozzon ki tájékoztató tevékenységeket, ideértve egy európai évet.[4]

---

[1] COM(2010) 462 végleges, 2010. szeptember 6.

[2] Az Európai Parlament és a Tanács 2011. szeptember 14-i 940/2011/EU határozata az aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évéről (2012), HL L 246., 2011.9.23., 5–10. o.

[3] Evaluation of the European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations 2012 (A tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évének (2012) értékelése), Ecorys, 2012. december, a nemzeti koordinátorok és nemzeti érdekelt felek körében végzett felmérések adatainak elemzése, interjúk, másodelemzés, a közösségi média elemzése és esettanulmányok alapján.

[4] A Tanács , 2009. november 20-i következtetései az egészségben és méltóságban töltött időskorról.

A témák megválasztása átfogó megközelítéssel történt – foglalkoztatás, egészség és önálló élet, társadalmi részvétel, nemzedékek közötti szolidaritás –, és összhangban állt a tevékeny időskorra vonatkozóan korábban végzett uniós szintű és nemzetközi elemzésekkel és politikai kezdeményezésekkel, ugyanakkor a jelenleg aktuális kérdésekkel is, különösen az Európa 2020 stratégia összefüggésében. A nemzedékek közötti szolidaritásnak a témák közé emelését az Európai Parlament támogatta[5].

Az európai év egybeesett az időskorra vonatkozó madridi nemzetközi cselekvési terv[6] tizedik évfordulójával, amely fő fejlődési célkitűzésként hangsúlyozta, hogy az idősödő személyek egyenlő hozzáférést élvezhessenek a társadalom gazdasági, szociális, kulturális és politikai életében való aktív részvételhez.

2.2. A 2012-es európai év és célkitűzései

A 2012-es európai év arra törekedett, hogy a tevékeny időskor révén a foglalkoztatás, a társadalmi részvétel és az önálló élet területén leküzdje az elöregedő Európa előtt álló kihívásokat, egyaránt figyelembe véve az idősek szükségleteit és jogait, valamint a bennük rejlő lehetőségeket, illetve a gazdasághoz és társadalomhoz való hozzájárulásukat.

Az év átfogó célja az volt, hogy mozgósítsa a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás előmozdításában érintett szereplőket. E szereplők közé tartoznak a tagállamok, regionális és helyi hatóságaik, a szociális partnerek, a civil társadalom és az üzleti szféra, beleértve a kis- és középvállalkozásokat.

A konkrét célkitűzéseket a határozat 2. cikke rögzíti, ezeket pedig az alábbiak szerint lehet összefoglalni:

- tudatosítani a tevékeny időskor értékét, valamint biztosítani, hogy a politikai napirenden kiemelt helyet foglaljon el;
- ösztönözni a vitát, az információcserét és fejleszteni az egymástól való tanulást annak érdekében, hogy előmozdítsák a tevékeny időskorral kapcsolatos szakpolitikákat;
- az érdekelt felek bevonásával keretrendszert kínálni az Unió és a tagállamok kötelezettségvállalásához és konkrét intézkedéseihez;
- előmozdítani az olyan tevékenységeket, amelyek segítenek az életkoron alapuló megkülönböztetés[7] és az életkorral kapcsolatos sztereotípiák leküzdésében, valamint az akadályok felszámolásában.

[5] Az Európai Parlament 2010. november 11-i állásfoglalása a demográfiai kihívásról és a nemzedékek közötti szolidaritásról (2010/2027(INI)).

[6] United Nations Report of the Second World Assembly on Ageing (Az ENSZ időskorról szóló második világtalálkozóra vonatkozó jelentése), Madrid, 2002. április 8–12. A/CONF.179/9.

[7] [7] Lásd: A Tanács 2000. november 27-i 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról

2.3. Források

A 2012-es európai évről szóló határozat 5 000 000 EUR költségvetési keretet határozott meg a 2011 januárja és 2012 decembere közötti időszakra. Az európai év számára új hiteleket nem állapítottak meg, és a pénz már meglévő pénzügyi előirányzatokból származott. Az európai év költségvetését főleg az év kommunikációs tevékenységeinek finanszírozására fordították (uniós honlap, a tagállamoknak nyújtott kommunikációs támogatás, publikációk, videók, sajtómunka stb.), kisebb összegeket pedig a dániai nyitókonferenciára és a ciprusi záróeseményre, valamint az év külső értékelésére tartottak fenn.

A közelmúltban lezajlott legtöbb európai évhez viszonyítva a 2012-es európai év költségvetése sokkal alacsonyabb volt. Ennek következtében pedig a tagállamok számára közvetlen finanszírozás nem volt elérhető. Ugyanakkor ez nem gyengítette a tagállamok hosszú távú elkötelezettségét a 2012-es európai év iránt. A kommunikációs tevékenységekre rendelkezésre álló forrásokat számos, nemzeti szintű tevékenység támogatására használták.

A külső értékelők az uniós szinten alkalmazott irányítási struktúrákat és eszközöket megfelelőnek és jól működőnek találták.

3. A 2012-ES EURÓPAI ÉV: VÉGREHAJTÁS ÉS FŐ TEVÉKENYSÉGEK

3.1. Uniós szintű tevékenységek

A legtöbb uniós szintű tevékenységet a tagállamok érdekelt feleinek támogatására és az európai évben való részvételük megkönnyítésére tervezték. Az Unió programjának végrehajtása így az európai év nemzeti koordinátoraival és az érdekelt felek szövetségével szoros együttműködésben folyt. Az európai szintű fő tevékenységet egy kommunikációs és promóciós kampány jelentette, amelyet egy vállalkozó valósított meg.

E kampány központi eleme az európai év honlapja[8] volt, amely 23 nyelven nyújtott információkat, jóllehet a konkrét kezdeményezésekről szóló tartalom jelentős része csak az érintett ország nyelvén és angolul volt elérhető. A honlapon promóciós anyagok is helyet kaptak, amelyeket az érdekelt felek saját rendezvényeiken használhattak.

A kommunikációért felelős vállalkozó médiakapcsolati hálózatot tartott fenn a fő események körüli médiajelenlét (nyomtatott/online/audiovizuális) maximalizálására; ezek havi hírlevélben is bemutatásra kerültek.

Az érdekelt felek támogatására öt kiadványt jelent meg. Ezek közül kettő, tényeket és számadatokat bemutató ismertető már az európai év előtt elkészült: Eurobarométer tematikus felmérés készült a tevékeny időskorról (27 tagállam és öt nem uniós ország részvételével, országspecifikus uniós tájékoztatókkal)[9], az Eurostat pedig statisztikai portrét készített a tevékeny időskorról és a nemzedékek közötti szolidaritásról[10].

[8] http://europa.eu/ey2012.

[9] http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_379_360_en.htm..

[10] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-EP-11-001.

A Régiók Bizottságával és az idősek európai platformjával közösen készített, „How to promote active ageing in Europe" (A tevékeny időskor előmozdítása Európában) című brosúra szintén éppen az európai év kezdete előtt jelent meg azzal a céllal, hogy felhívja az érdekelt felek figyelmét a tevékeny időskor szempontjából releváns uniós finanszírozási rendszerekre, valamint hogy különösen a regionális és helyi szintű érdekelt feleket ezek lehető legjobb kihasználására hívja fel. A 2012-es európai év alacsony költségvetése valójában részben azzal indokolható, hogy a tevékenységek jelentős részét már meglévő programok keretében lehetett finanszírozni.

A „Social Europe Guide: Demography, active ageing and pensions." (Kalauz a Szociális Európához: Demográfia, tevékeny időskor és nyugdíjak)[11] című kiadvány az Európára jellemző fő demográfiai trendeket, valamint az e trendekből fakadó kihívások leküzdéséhez szükséges politikai válaszlépéseket tekintette át. A „Tevékeny időskor és nemzedékek közötti szolidaritás – az EU támogatásával" című brosúra[12] részletesebben ismertette az Unió számos olyan kezdeményezését, amely a tagállami politikai döntéshozókat és érdekelt feleket segítheti a tevékeny időskor programjának megvalósításában. E kiadvány hangsúlyozta, hogy a tevékeny időskor számos különböző területen, így a foglalkoztatás, a nyugdíjak, az oktatás, az egészségügy, az innováció, a kutatás, a közlekedés, az ikt és a lakhatás területén tesz szükségessé szakpolitikai intézkedéseket.

Az európai év folyamán az Európai Bizottság számos eseményt és konferenciát is szervezett. A külső értékelés szerint ezek jelentősen hozzájárultak a 2012-es európai év céljainak eléréséhez.

A „Stay Active – what does it take" (Maradj tevékeny – mivel jár ez?) című nyitóeseményre, amelynek házigazdája a dán uniós elnökség volt, 2012. január 18–19-én, Koppenhágában került sor. A kétnapos program során beszédet tartott többek között a dán kormány két minisztere és két uniós biztos. Az üléseken számos különböző témával foglalkoztak, köztük a munkaerőpiac kérdéseivel, a tevékeny és egészséges életforma megőrzésével, a társadalmi befogadással, az önrendelkezés elősegítésével, az innovációval és az önkéntességgel.

Brüsszelben március 19–20. között „Reporting on ageing and solidarity between generations" (Jelentés az időskorról és a nemzedékek közötti szolidaritásról) címmel tartottak konferenciát azzal a céllal, hogy az újságírók lehetőséget kapjanak a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás témakörének médiában történő közvetítésével kapcsolatos nézeteik megvitatására.

A 2012. április 3-án megrendezett, „European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing: From plan to action" (A tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség: a tervtől a cselekvésig) című konferencia célja az volt, hogy összegyűjtse az érdekelt felek visszajelzéseit a partnerség programjainak megvalósítási módjáról. Andor László európai biztos nyitóbeszédében kiemelte a 2012-es európai év és a partnerség közötti szinergiákat.

A 2012. június 4-én, Brüsszelben megrendezett, „Good governance for active and healthy ageing" (Jó kormányzás a tevékeny és egészséges időskorért) című konferencia azt mutatta

[11] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6805.

[12] http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8710&langId=hu

be, hogy a tevékeny időskor előmozdítása integrált politikai döntéshozatalt igényel, amely különböző kormányzási szinteket és különböző szakpolitikákat foglal magába.

Az „Active ageing – the potential for society" (Tevékeny időskor – társadalmi potenciál) címmel 2012. július 9–11. között Dublinban megrendezett konferencia, amelyet a kutatásért és innovációért felelős európai biztos, Máire Geoghegan Quinn nyitott meg, a tevékeny időskor emberi és társadalmi szempontjai és vonzatai, valamint az időskor, a gazdaság és az innováció közötti kapcsolat köré összpontosult. A rendezvény ezenkívül rávilágított a további kutatások szükségességére, valamint „Population ageing in Europe: facts, implications and policies" (A népesség elöregedése Európában: tények, vonzatok és stratégiák) címmel kiadványt jelentetett meg, amely az uniós finanszírozású demográfiai kutatások eredményeit mutatja be.

A „One Step Up in later life: learning for active ageing and intergenerational solidarity" (Lépéselőny idősebb életkorban: tanulás a tevékeny időskorért és a nemzedékek közötti szolidaritásért) című, a Bizottság által rendezett konferencián (Brüsszel, 2012. november 19–21.) képviseltették magukat kormányzati hatóságok, többek között a felnőttkori tanulásra vonatkozó megújított európai cselekvési program tagállami koordinátorai; nemzetközi, európai és tagállami szintű érdekelt felek; a felsőoktatás és a kutatás területének képviselői; a szociális partnerek, a vállalkozások, valamint az egész életen át tartó tanulás/Grundtvig program keretében finanszírozott projektek képviselői. A konferencián memorandum és számos háttéranyag született a tevékeny és egészséges időskorért és foglalkoztatásért végzett, valamint a nemzedékek közötti tanulásról.A tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évének díjátadó ünnepségére 2012. november 13-án, Brüsszelben került sor. A rendezvényen azokat az inspiráló személyeket és kezdeményezéseket állították előtérbe, akik és amelyek jelentősen előmozdították a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás ügyét. A foglalkoztatásért, szociális ügyekért és társadalmi befogadásért felelős európai biztos, Andor László hét kategóriában hirdetett győztest.

Az évente kiosztott uniós Access City díj, amelyet Viviane Reding alelnök nyújtott át 2012. december 3-án, különös figyelmet szentelt az idősek akadálymentesítési szükségleteinek. Az uniós zsűri tagjai között az idősszervezetek képviselői is helyet kaptak. A 2012-es európai év záróeseményét „From visions to actions" (Az elképzelésektől a tettekig) címmel Nicosiában, 2012. december 10-én tartották. Az esemény a Ciprusi Köztársaság elnökének nyilatkozatával vette kezdetét, amelyet Andor László biztos beszéde követett. Az programban számos kérdés szerepelt, többek között Európa elöregedésének jelenlegi helyzete és az idősekben rejlő, még mindig kihasználatlan lehetőségek.

Az Európai Bizottság és az elnökségek által kezdeményezett tevékenységeken kívül az európai évben más intézmények is tevékenyen részt vettek, szorosan együttműködve az érdekelt felek szövetségével és a civil társadalommal.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság különösen aktív volt az európai év folyamán. Külön csoportot hozott létre az európai évvel kapcsolatos események koordinálására. Ez a csoport az európai év során öt különböző témájú nyilvános eseményt, valamint egy záró konferenciát[13] szervezett.

[13] http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-closing-conference-ey2012

A Régiók Bizottsága szintén jelentősen hozzájárult az európai év céljaihoz, tekintve, hogy 2014. február 14-én fórumot[14] szervezett a célból, hogy helyi és regionális szinten új kezdeményezéseket segítsen elő, valamint új partnerségeket építsen ki a tevékeny időskor előmozdítására és a nemzedékek közötti szolidaritás megerősítésére.

A 2012-es európai év a civil társadalmi szervezetek Idősek Európai Platformja által vezetett, széles körű, több mint 60 tagúra bővült szövetségének hathatós támogatását is élvezhette. A szövetség tagjai az európai év során számos kezdeményezésben részt vettek, valamint ütemtervet dolgoztak ki, amelyet 2012. január 18-án bemutattak az európai év nyitókonferenciáján, Koppenhágában.

A külső értékelés (3.6. fejezet) kiemelte a 2012-es európai év és az egyéb folyamatban lévő politikai tevékenységek, például a nyugdíjakról szóló fehér könyv, a demográfiai fórum, a 2. egészségügyi program, az akadálymentesítési intézkedéscsomag és különösen a tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség erősen egymást kiegészítő jellegét.

3.2. Végrehajtás a részt vevő országokban

Valamennyi részt vevő ország (az Unió 27 tagállama, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia) nemzeti koordinátort jelölt ki.

Munkájuk már jóval az európai év előtt elkezdődött, első találkozójukat 2010. november 30-án tartották. A nemzeti koordinátorok nemzeti tevékenységeket készítettek elő, népszerűsítették a helyi és regionális tevékenységeket, valamint igyekeztek valamennyi releváns érdekelt felek bevonni az európai év eseményeibe. Az Európai Bizottságnak bemutatták a 2012 folyamán tervezett nemzeti tevékenységeket tartalmazó nemzeti munkaprogramokat.[15]

A nemzeti munkaprogramok különböző politikai összefüggéseket tükröztek, különösen a tevékeny időskor szükségleteinek, a politikai prioritásoknak és a hatáskörök megoszlásának, valamint a források elérhetőségének tekintetében. A Bizottság azonban javaslatot tett néhány közös eseményre és tevékenységre, és különösen támogatta a nemzeti nyitó- és záróünnepségek szervezését, valamint a „Generations at School” (Nemzedékek az iskolában) és a „Seniorforce Day” (Nyugdíjas Munkaerő Napja) elnevezésű kampányt és az európai díjazási rendszert. A külső értékelés megerősíti a végrehajtott tevékenységtípusok relevanciáját.

A nyitóesemények összesen 4500 résztvevőt érintettek és magas szintű politikai támogatást élveztek, amelyet különösen a magas rangú politikusok részvétele jelzett.

A szélesebb közönség bevonása érdekében a 2012-es európai évre tizenöt ország 115 nemzeti nagykövetet jelölt ki. A nagykövetek különböző háttérrel rendelkeztek: tudományos dolgozók, nem kormányzati szervezetek képviselői, újságírók, színészek, üzletemberek. A kijelölt nagykövetek száma 1-től (Észtországban, Magyarországon és Lengyelországban) 38-ig (Ausztria) terjedt.

[14] www.cor.europa.eu/EY2012.

[15] http://europa.eu/ey2012/ey2012main.jsp?catId=986&langId=en.

A „Generations@school” kezdeményezést a nemzedékek közötti szolidaritás európai napjának (április 29.) megünneplésére hozták létre. E kezdeményezés keretében idősek látogattak el az iskolákba, így lehetőség nyílt a tanulók és az idősek közötti párbeszédére. Ez Európa-szerte hatékony módszernek bizonyult az iskolák bevonására, valamint az európai év iránti elköteleződés helyi szintű erősítésére. Emellett hozzájárult a média, különösen a helyi média figyelmének felkeltéséhez. A kezdeményezést kommunikációért felelős vállalkozóján keresztül a Bizottság is támogatta: külön honlapot hozott létre, valamint útmutató anyagokat, erőforrásokat és gyakorlati támogatást biztosított egyes helyi kezdeményezések számára.

Az európai „Seniorforce Day” az idősek világnapja (október 1.) alkalmából került megrendezésre, és az idősek önkéntesként való mozgósítását célozta. Az Seniorforce Day kezdeményezés egész Európában széles körű támogatást kapott, kiemelt eseményein idősebb politikusok, tisztségviselők, valamint a 2012-es európai év nagyköveti tisztségét betöltő, nem kormányzati szervezetekhez tartozó képviselők és személyiségek is részt vettek. Ezen események közül az Európai Bizottság 25-öt támogatott. A külső értékelés azonban rámutatott, hogy e kezdeményezés kihasználtsága nem volt olyan széles körű, mint a Generations@school programé, talán a kezdeményezés késői meghirdetése és kevésbé megszabott formája miatt (lásd a külső értékelés 52. és 79. oldalát).

A 2012-es európai év hatására a tagállamokban számos kezdeményezés indult a tevékeny időskor előmozdítására. Az év során összesen 748 nemzeti és transznacionális kezdeményezés valósult meg, ha csak az uniós honlapon szereplő kezdeményezéseket számoljuk. E kezdeményezések közül 291-et civil társadalmi szervezetek indítottak. Az uniós honlapon szereplő a legtöbb kezdeményezést Németország, Spanyolország és Olaszország indította, ezeket Franciaország, Ausztria és Lengyelország követte. E tevékenységek középpontjában főleg a tudás és tapasztalatok cseréje, valamint a tájékoztatás állt.

Az értékelő által végzett felmérések szerint (lásd a külső értékelés 3.2. fejezetét) az év témái közül a társadalmi részvétel kapta a legtöbb figyelmet, ezt pedig a nemzedékek közötti szolidaritás követte. Kedvező fogadtatásban részesült, hogy az európai év témája elég tág volt, így számos különféle témát ölelt fel, hiszen így minden érdekelt fél kiválaszthatta a szempontjából legérdekesebb témát. A nemzeti koordinátorok körében végzett online felmérés eredménye szerint a folytatott tevékenységtípusok megfeleltek a tagállamok és az uniós állampolgárok igényeinek. A nemzeti koordinátorok és az érdekelt felek úgy nyilatkoztak, hogy a kezdeményezéseket saját hátterük és prioritásaik alapján választhattak ki, illetve alakíthatták, gyakran a Bizottság kommunikációért felelős vállalkozó támogatásával.

3.3. A nemek közötti egyenlőség és a társadalmi befogadás érvényesítése

A nemek közötti egyenlőség érvényesítését a 2012-es európai év előkészítő fázisa óta tekintetbe vették, és az érdekelt felek szövetségében és számos tagállam munkaprogramjában megfelelően érvényesült, mivel különös figyelmet szenteltek az idősebb nők helyzetének, jóllehet az idősebb férfiak tapasztalataira kevesebb figyelem irányult. A nemzeti koordinátorok, valamint az európai év során rendezett események előadói és résztvevői között megfelelő arányban képviseltették magukat a nők (lásd a külső értékelés 5. fejezetét).

A 2012-es európai év a fogyatékossággal, különösen az idősek egészségével és önálló életével kapcsolatos számos különböző kérdéssel is foglalkozott. A kezdeményezések uniós és tagállami szinten egyaránt közvetve és közvetlenül is foglalkoztak a fogyatékossággal. A 2012-es európai év tevékenységei összességében biztosították az események

akadálymentességét és több alkalommal különféle szempontokra fordítottak figyelmet, például a jelnyelvre és közlekedésre. Az uniós honlapon lehetőség volt nagyobb betűméret beállítására, a külső értékelés azonban rámutatott, hogy a honlap megfelelő tervezéssel még nagyobb fokú akadálymentességet biztosíthatott volna a fogyatékossággal élő személyek, például vakok és gyengén látók, siketek és nagyothallók még szélesebb köre számára.

4. MILYEN EREDMÉNYEKET ÉRT EL A 2012-ES EURÓPAI ÉV?

4.1. Elérte-e a 2012-es európai év a célkitűzéseit?

A külső értékelés szerint az európai év európai és nemzeti szinten egyaránt pozitív hatást gyakorolt a tevékeny időskor körülményeire. Az európai év célkitűzései és tevékenységei relevánsak voltak, a módszerek pedig alkalmasak voltak a célkitűzések (a tudatosítás, a vita és az egymástól való tanulás ösztönzése, keretrendszer kialakítása a kötelezettségvállaláshoz és a konkrét intézkedésekhez, az életkoron alapuló megkülönböztetés leküzdése) elérésére.

A **tudatosítás** célkitűzését olyan célzott, uniós szintű, illetve nemzeti kezdeményezések és események révén sikerült megvalósítani, amelyek egyének helyett inkább érintett szervezetekre és civil társadalmi csoportokra irányultak.

A Generations@School kezdeményezés nagyjából 480 iskolát és a becslések szerint 27 000 résztvevőt mozgósított, míg az európai díjazási rendszerre 1300 jelentkezés érkezett be (beleértve a legtöbb Generations@school eseményt is). Az európai „Seniorforce Day" több mint 11 000 résztvevőt érintett. Ezek a kezdeményezések nagy mértékben ráirányították a média érdeklődését a 2012-es európai évre, és felhívták a figyelmet a díjazási rendszer keretében kiemelt sikertörténetekre és pozitív példákra. A 2012-es európai év összességében jelentős sajtóvisszhangot kapott: 6162 nyomtatott cikk, 3432 online cikk és 329 műsor készült róla.

Bár az uniós honlap az érdekelt felek számára fontos forrásként szolgált, 212 822 egyéni látogatójával kevesebb látogatót vonzott, mint a korábbi európai évek uniós honlapjai (a 2010-es európai év esetében 400 000, a 2011-es európai év esetében pedig 366 172 látogatót jelentettek). Ne feledjük azonban, hogy 19 országnak saját honlapja is volt.

A közösségi média használata az állampolgárok és az érdekelt felek képviselőinek körében uniós szinten csekély volt, egyes országokban azonban ez a tevékenység jelentősebbnek bizonyult. Spanyolországban például a 2012-es európai évre vonatkozó információk terjesztésére és megosztására Facebook- és Twitter-fiókokat hoztak létre. A spanyol értékelés becslése szerint ezeken a csatornákon keresztül körülbelül 700 000 embert értek el.

A 2012-es európai év sikeres volt az tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás témájával foglalkozó **nyilvános vita ösztönzése** és az **egymástól való tanulás előmozdítása** tekintetében. Különösen a Koppenhágában, illetve a részt vevő országokban megrendezett nyitóesemények sokszorozó hatása volt jelentős. Az év során valamennyi részt vevő országban számos további, párbeszédre lehetőséget nyújtó eseményt szerveztek. Jelentős hangsúlyt fektettek a bevált módszerek terjesztésére is. Az uniós adatbázis a sikertörténetekről és pozitív példákról szóló információk megosztásának hatékony eszköze volt. Az európai év folyamán az egymástól való tanulást számos nemzeti és transznacionális projekt segítette.

Az **életkoron alapuló megkülönböztetés** leküzdésének szükségességét több nyilvános eseményen és különféle projektek kapcsán is kiemelték. Ezzel az összefüggésben különösen

hangsúlyozták a munkavállalói státuszt megőrző tevékeny időskort célzó lehetőségek javításának fontosságát.

A 2012-es európai év valóban **keretrendszert kínált a kötelezettségvállaláshoz és a konkrét intézkedésekhez**. Jelentős teljesítményének tekinthető az év témájához kapcsolódó civil társadalmi szervezetek mozgósítása. A regionális és helyi kormányzatok részvétele szintén jelentős volt, de nem minden országban valósult meg.

A 2012-es európai év egyes országokat arra ösztönzött, hogy megerősítsék a tevékeny időskorról és nemzedékek közötti szolidaritásról szóló, már meglévő nemzeti politikai programjukat, vagy új stratégiákat dolgozzanak ki. Ausztriában például 2012 januárjában nyugdíjasokra vonatkozó szövetségi terv született. Spanyolországban fehér könyvet fogadtak el. A dokumentum az idősek életminőségét meghatározó fő szempontokat elemezte.

Az európai év alkalmából több országban új politikai programokat indítottak: Belgium 2012 novemberében új szövetségi tanácsadó testületet alapított idősek számára; Írország úgy határozott, hogy 2013 végéig az ország valamennyi helyi önkormányzatának idősbarát megyei programot kell kidolgoznia; Lengyelország pedig 2012 augusztusában a nyugdíjasok társadalmi tevékenységére vonatkozó, a 2012–2013-as évre szóló kormányzati programot fogadott el.

4.2. Mi a 2012-es európai év öröksége?

A 2012-es európai év folyamán számos eszközt fejlesztettek ki jövőbeli politikák kidolgozásához. Egyes sikeres rendezvényeket és tevékenységek 2013-ban újra megrendeztek, például az uniós szinten támogatott „Generations@school" kezdeményezést. Az Unió szociális ügyekért felelős miniszterei által 2012. december 6-án jóváhagyott, a tevékeny időskor előmozdítására vonatkozó alapelvek[16] az elöregedésre adott jobb politikai válaszlépések kidolgozásához nyújtottak iránymutatást.

A 19 alapelv az európai év fő témái – a foglalkoztatás, a társadalmi részvétel és az önálló élet – köré rendeződnek. Az alapelvek a tagállamoknak és a többi érintett kormányzási szintnek, valamint a tevékeny időskor feltételeinek további javításában szerepet játszó szervezeteknek szólnak. Ezen alapelvek alkalmazása az Európa 2020 stratégia foglalkoztatásra és a szegénység csökkentésére vonatkozó célkitűzéseinek megvalósításához is hozzájárulna, mégpedig azáltal, hogy többen maradhatnának hosszabb ideig munkában, kedvezőbb nyugdíjra szerezve jogosultságot.

A 2012-es európai év célkitűzéseinek folytatólagos szem előtt tartásához újabb eszközt jelent a záróeseményen bemutatott tevékeny időskor indexének[17] kidolgozása, amelyet az európai év során, az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságával (ENSZ-EGB) és a Társadalmi Jóléti Politika és Kutatás Európai Központjával (Bécs) szoros együttműködésben fejlesztettek ki. A tevékeny időskor indexe a tevékeny időskor különböző dimenzióit méri, és az egyes országok esetében számszerűsíti a kiaknázatlan lehetőségeket. Az index segítséget nyújthat a politikai döntéshozóknak a kihívások azonosításában, illetve az idősek aktívabb társadalmi és

[16] A Tanács nyilatkozata a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évéről (2012): A következő lépések, Brüsszel, 2012. december 7.

[17] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1837&furtherNews=yes

gazdasági részvételét előmozdító fel nem ismert lehetőségek tudatosításában, valamint lehetővé teszi az előrehaladás nyomon követését. Az index fejlesztése tovább folyik, amelynek célja, hogy újabb adatok alapján frissíthető és esetleg nemzetek alatti szinteken is kiszámítható legyen.

A 2012-es európai év érdekelt feleinek szövetsége 2012. december 10-én, a ciprusi elnökség európai évet záró konferenciáján, Nicosiában megújított ütemtervet[18] mutatott be. Ebben számos nyomon követő kezdeményezés szerepelt, amelyek továbbra is fenntartják az európai év lendületét. Az egyik kezdeményezés a fenntartható energiával foglalkozó polgármesterek szövetségének[19] mintája alapján a demográfiai változásokkal foglalkozó polgármesteri szövetség létrehozására irányul. Ez olyan keretrendszert adna, amelyben a helyi és regionális politikai döntéshozók az elöregedésre adott válaszként új intézkedések végrehajtására vállalhatnának kötelezettséget. E szövetség létrehozásán jelenleg a tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség, valamint annak idősbarát épületekre, városokra és környezetre irányuló innovációval foglalkozó akciócsoportja fáradozik[20].

A tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség révén az Unió jelentősen hozzájárul a 2012-es európai év céljainak eléréséhez[21]. Az Európai Bizottság a népesség elöregedését valamennyi európai országban közös társadalmi kihívásként azonosította, és ezt tette meg az Innovatív Unió, az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt kezdeményezésének prioritásává. A partnerség átfogó célkitűzése, hogy 2020-ig az Unióban kettővel növelje az egészségben eltöltött életévek átlagos számát. E kezdeményezés stratégiai végrehajtási terve kiemelt intézkedéseket határoz meg, amelyek az elöregedés kihívásaira az innováción keresztül válaszolnak, és három fő területre összpontosít: megelőzés, gondozás és gyógyítás, valamint önálló életvitel. A 2012-es európai évvel összefüggésben kidolgozott, a tevékeny időskorral kapcsolatos tevékenységek a tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség szélesebb keretrendszerében folytatódhatnak, és ezáltal hozzájárulhatnak az Európa 2020 stratégia célkitűzéseihez.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve számos kormányzati és nem kormányzati szereplőt mozgósított. Hozzájárult a népesség elöregedéséről szóló pozitívabb kép kialakításához azáltal, hogy kiemelte az idősekben rejlő lehetőségeket, és elősegítette aktív társadalmi és gazdasági részvételüket.

Az európai év számos tagállam és civil társadalmi szervezet számára új kezdeményezések kidolgozására, illetve már meglévők továbbfejlesztésére teremtett lehetőséget. A 2012-es európai év hatására megrendezett tevékenységek bizonyították a tevékeny időskor iránti növekvő érdeklődést. Erre a célra több eszköz is kidolgozásra került, illetve jelenleg folyik a

[18] http://www.age-platform.eu/images/stories/Updated_EY2012_Roadmap_Coalition_FINALVERSION1.doc.

[19] http://www.covenantofmayors.eu.

[20] http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8710&langId=en

[21] Az aktív és egészséges időskor témájával kapcsolatos európai innovációs partnerség stratégiai végrehajtási tervének előrevitele, COM(2012) 83 final.

kidolgozása, konkrétan a tevékeny időskor előmozdítására vonatkozó alapelvek, a tevékeny időskor indexe, valamint a demográfiai változásokkal foglalkozó szövetség.

A tagállamok politikai döntéshozói felhívást kapnak ezen eszközök lehető legteljesebb kiaknázására. Az Unió továbbra is támogatni fogja őket. Ez politikai iránymutatás formájában fog megvalósulni, különösen az európai szemeszterrel összefüggésben, amelynek keretében a legtöbb tagállam hosszabb életpályára vonatkozó ajánlásokat kapott, továbbá a közelmúltban tartós ápolás-gondozásról szóló országspecifikus ajánlásokat fogalmaztak meg. A tevékeny időskor a szociális beruházásnak is fontos területe, amint azt a Bizottság „Szociális beruházás a növekedés és a kohézió érdekében”[22] című közleményében hangsúlyozta. Ezzel összefüggésben a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy használják a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás előmozdítására vonatkozó alapelveket, valamint a tevékeny időskor indexét.

Ennek következtében az aktív és egészséges időskor az Európai Szociális Alap (ESZA) egyik beruházási prioritása a 2014–2020-ig tartó programozási időszakban. A tevékeny időskort előmozdító projektek számos különböző uniós program és pénzügyi eszköz révén juthatnak finanszírozáshoz. A tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség egyik prioritása e programok/eszközök összehangolása az aktív és egészséges időskor azonosított prioritásaival a különféle eszközök közötti átfedés elkerülésére.[23]

A 2012-es európai év „önálló élet” pillérét tekintve a Bizottság támogatja a szociális védelemmel foglalkozó bizottságot a tartós ápolás-gondozásról szóló, 2014 júniusi jelentésének elkészítésében. A jelentés megvizsgálja, hogy a tartós ápolás-gondozás keresleti és kínálati oldala közötti rést hogyan lehetne kitölteni olyan intézkedésekbe történő megfelelő befektetések révén, amelyek csökkentik a tartós ápolás-gondozás szükségességét, ugyanakkor – többek között technológia által megvalósítható szolgáltatások alkalmazásával – növelik a kivitelezés hatékonyságát[24]. A jelentés a tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség partnereinek példáira is épített. E témákkal a tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség keretében szintén tovább foglalkoznak, ami azt példázza, hogy az Unió a bevált módszerek cseréjének megkönnyítése, az új megoldások kutatása és tesztelése, valamint a technikai és társadalmi innováció támogatása révén hogyan segítheti a tagállamokat.

A 2012-es európai év hozzájárult ahhoz, hogy a tevékeny időskor Európa és számos ország politikai menetrendjében fontos helyet kapjon, és az érdekelt felek széles körének bevonására építő, ágazatközi megközelítést alkalmazzanak rá. Ezt a lendületet fenn kell tartani. Az Európa társadalmaira és jóléti rendszereire jellemző, nemzedékek közötti erős szolidaritás a népesség elöregedése és a költségvetési megszorítások közepette csak a tevékeny időskor valamennyi formájának támogatásával tartható fenn.

[22] COM(2013) 83 final, 2013. február 20.

[23] COM(2012) 83 final.

[24] Lásd a szociális védelemmel foglalkozó bizottság támogatására, a Bizottság Közös Kutatóközpontjának Technológiai Jövőkutatási Intézete által készített, ICT-AGE: Long Term Care Strategies for Independent Living of Elderly People (IKT-KOR: tartós ápolási-gondozási stratégiák az idősek önálló életéért) elnevezésű kutatást. http://is.jrc.ec.europa.eu/pages/EAP/eInclusion/carers_ICTAGE.html.